СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 289. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 12. грудня, 1923. VOL. XXXI. No. 289. Jersey City, N. J., Wednesday, December 12, 1923. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПРЕДКЛАДАЄ КОНГРЕСОВИ ПРОЄКТ ОБНИЖЕННЯ ПОДАТКІВ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Президент Кулидж предложив конгресови буджет (начерк видатків та приходів) на фіскальний рік 1924—1925., в якому проектується обнижити податки краю на 300 міліонів долярів та зменчити видатки на 132 міліони долярів.

В своїх увагах до проєкту говорить він теж про бонус для ветеранів і заявляється за тим, щоби дати кращу допомогу, як досі, калікам, але противиться допомозі здоровим.

СЕКРЕТАР ТОРГОВЛІ ПРО МИНУВШИЙ РІК

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Річний рапорт департаменту рільництва про минувший рік, який він предложив конгресови, подає, що сей рік був добрим роком так для американського рільництва, як і для промислу та торговлі.

МУРИНИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ДОПТАННЯ СВОЇХ ПРАВ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Перед національним комітетом републиканської партії зявилася депутація муринських організацій, щоби запротестувати проти ряду покривджень Муринів партією.

30 МІЛІОНІВ НА МОДЕРНІЗОВАННЄ ФЛЬОТИ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Департамент фльоти зажадав від конгресу ухвалення річного видатку в сумі 30 міліонів на змодернізованнє (заведеннє найновійших поліпшень) американської фльоти. Секретар Денбі підносить, що Злученим Державам треба конче побудувати 8 нови хкружляків.

СПРАВА ФЕДЕРАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ НІМЕЧЧИНІ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Секретар торговлі Гувер вислав до конгресмена Гемилтона листа, в якому представляє свої пляни допомоги Німеччині. Після Гувера Америка повинна поспішити з кредитом на закупно поживи, як сього хоче німецький уряд.

ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ КЛЕН ПОЛІТИЧНОЮ СПРАВОЮ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Б. Р. Крікер, голова републиканської партії в стейті Тексасі, заповів, що на національній конвенції републиканської партії він предложить внесок, щоби партія заявилася проти Ку-Клакс-Клена.

ЗА ПОМИЛУВАННЄМ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНИКІВ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Соціялістичний конгресмен з Висконсина Віктор Берґер відбув з президентом Кулиджом конференцію в справі оголошення амнестії для всіх, що сидять в федеральних вязницях за воєнні провини. Після конференції Берґер висказав надію, що амнестія наступить перед Різдвом.

ХОЧУТЬ ПОСТАВИТИ ПИТАННЄ ОТВЕРТО ПЕРЕД СЕНАТОМ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Сенатор Ленрут заповідає, що в найближчих днях предложить сенатови внесеннє, щоби він заявився за думкою президента Кулиджа за приступленнєм Злучених Держав до світового суду при Лізі Народів.

ПЕРЕДВИБОРЧА КАМПАНІЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ НА ДОБРЕ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Зараз по публичнім проголошенню кандидатури президента Кулиджа почалася жива передвиборча аґітація. Президент установив сейчас свого менаджера та приказав йому кинути головну форсу на ті стейти, з котрих походять його противники, а передусім на стейт Каліфорнію, звідки походить сенатор Гайрем Джансон. Сей знова, щоби „віддячитися” Кулиджови, збирається до сильної аґітації в стейтах Нової Англії.

ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ ПОЇЗДИ БЕЗПЕЧНІЙШИМИ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Катастрофа на зелізниці Ню Йорк Сентрел коло міста Форсайта, в стейті Ню Йорку, знова розрущила аґітацію за тим, щоби конґрес видав закон, приказуючий заведеннє на всіх поїздах винаходів, якими можна задержувати поїзди автоматично (без співділання людини). В тій справі внесе відай комісія межистейтової торговлі відповідний проєкт.

ЦІКАВИЙ ВИНАХІД

ГАРТФОРД, Конектикат, 10. грудня. — Перед зборами інжинерів та ґазетярів роблено тут проби з цікавим винаходом на поли електрики. Один саме винаходчик придумав машину до роблення електрики, яка вживає не водної пари до обороту машинерії, а пари живого срібла. Проби показали, що винаходчик справді винайшов спосіб ощаджувати велику частину топлива.

ЦІКАВА ЗМОВА МЕЖИ ФАБРИКАНТАМИ ТА ЮНІЄЮ

ВАШІНГТОН, 10. грудня. — Найвисший Суд Злучених Держав розбирав нині питаннє, чи згода межи фабрикантами шкла та юніями робітників, занятих в гутах, після котрої половина шкляних гут в стейті Огайо мала бути замкнена, а лишень друга частина мала працювати, була законним учинком. Федеральний уряд станув проти сьої згоди та пізвав її до суду, але Найвисший Суд признав, що фабриканти та юнії мали право робити таку угоду.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ЙДУТЬ НА СТОЛИЦЮ МЕКСИКА

ВЕРА КРУС, Мексико, 10. грудня. — Відділ революційних військ поступає здовж зелізниці на столицю краю. Сей відділ має зі собою тяжку артилєрію та машинові кріси. З усіх усюдів доносять, що повстаннє проти уряду Обреґона ширится.

ПРИЗД ВИЗНАЧНОГО НІМЕЦЬКОГО ПУБЛІЦИСТА

НЮ ЙОРК, 10. грудня. — Сюди приїхав на корабли Мінхені др. Людвіґ Штайн, професор університету в швайцарськім Берні та за послідних 20 літ заграничний редактор ґазети Фоссіше Цайтунґ. Він має виголосити на американських університетах ряд відчитів про політичний та економічний стан сучасної Німеччини.

ДОМАГАЄТЬСЯ СУДОМ ЮНІЙНОЇ КАРИ

До нюйорського стейтового суду ввійшов позов Давида Симсона, котрий був колись головою юнійного льокалю друків в Бруклині та в тім характері вів страйк друкарів в минувшім році. Позов звернений проти уряду юній та домагається видання юнійної карти, яку позовник стратив через страйк а на місце котрої уряд юнії не хоче йому видати нової. Позовник каже, що без карти він не міг дістати нігде друкарської роботи.

СМЕРТЬ ВИЗНАЧНОГО КАНАДИЙЦЯ

В Монтеали, в Канаді, помер дня 10. грудня лорд Шеґенесі, голова зелізниці „Сіпіару” (Кенедиен Пасифик Рейлвей). Він родився в Ірляндії 71 рік тому, іміґрував до Америки, став на службу одної американської зелізниці, перейшов звідти до Канади, де поклав великі заслуги коло орґанізації Сіпіару. За сі заслуги, октрі, очевидно, мають також велике значіннє для Британської Імперії, йому й надано ріжні почести.

РЕЗОЛЮЦІЇ НА ВІДБУДОВУ КРАЮ?

Др. Хаїм Вайцман, президент світової сіоністичної орґанізації, котрий приїхав недавно до Америки, щоби американських Жидів наклонити до жвавійшої допомоги для відбудови Палестини, заявляє в своїй відозві, що краю не відбудовується резолюціями, але гріщми. Він каже, що ніяка верства американського жидівства не сміє держатися осторонь від праці коло відбудови Палестини.

2,000 НОВИХ УРЯДНИКІВ

Президент Кулидж іменував сими днями 2,00 нових федеральних урядників. Межи ними є амбасадор Злучених Держав Келоґ, котрий займе місце дотеперішного амбасадора Гарвея. Всі іменовання мають бути потверджені сенатом.

НА ВИНИЩЕННЄ ДИКИХ КОТІВ

Місто Питсфілд, в стейті Месечузетсі, почала справдішну війну проти диких котів, котрі послідними днями почали робити страшні спустошення в довколичних курниках. Місто назначило за битого кота надгороду 5 долярів. Один з мисливих вбив оногді 27-фунтового котюгу.

ДИВНІ ВИБРИКИ ПРИРОДИ

З усіх просто частий Канади доносять, що там панує справдішна весняна погода. В провінції Онтаріо, приміром, температура вагається між 45 та 50 степенями Фаренгайта. Ріки ще не позамерзали. Подекуди в лісах почали цвисти дикі цвіти; видно навіть гадя та ящірки.

Зате в Тексасі одним з найгорячійших стейтів Злучених Держав, почалися вже справдішні зимові морози, а колись тут упав сніг на три цалі. Температура зійшла до 25 степенів.

ПОЖЕЖА В ЯВОРОВІ.

18 падолиста вибухла в Яворові грізна пожежа. Перші станули в огні забудування Єви Макової, а зараз і сусідні доми: Арона Рубіна, Стефана Лукасевича, Яцка Пижа, Кар. Чарвіської, Юлії Виспянської. Шкода виносить понад 50 міліярдів марок.

Дня 21. листопада вибухла пожежа на фільварку в Кошляках (пов. Збараж) Огонь захопив дві стирти збіжжа. Згоріло 210 кіп пшениці, 250 ячменю і 400 вівса.

ЧУДА ОСЕНИ.

З кінцем м. листопада люде в ріжних сторонах Европи моґли бачити, що дерева в друге розвивалися а навіть цвіли. В Заґребі (в Хорватії) продавали на торзі свіжі фіґи з місцевости Ґрачан біля Загреба. В Хорватії і так фіґи є рідкістю, але ніхто досі не памятає, щоби родили двічі до року.

МАЗУРСЬКА КОЛЬОНІЯ В ГАЛИЧИНІ ЗГОРІЛА.

„Українське Слово” з 21. жовтня повідомляє, що польська кольонія Колодіїв лів Галичем пішла з димом. Шкоду оцінюють на 5 міліярдів. Ся кольонія згоріла вже вдруге.

БІЛОРУСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В ПРАЗІ.

ПРАГА 1. падолиста. — На днях приїхали до Праги всі члени білоруського правительства, в котрого склад входять найвизначнійші діячі білоруської еміґрації.

Б. ЦІСАРЕВА ЗИТА ДІСТАЛА 36 СКРИНЬ ЗОЛОТА

З Мадярщини вислано через Зальцбурґ до Еспанії 36 скринь дорогоцінностей і золота для б. цісаревої Зити. Золото це і дорогоцінности зібрали мадярські маґнати і приклонники габсбурської династії.

ВАТАЖОК МУХА ПРИ ФОРТЕПЯНІ.

Мешканці польсько-совєтської граничної полоси жиють як у середновічних часах. Мають там доволі ватаг, що свавільно й безкарно увахаються, а досі майже нікого з цих ватаг поліція не зловила. До таких належить ватажок Муха, що зявляється все на иншому місці. Люде, що вже мали нагоду стрінутися з Мухою, оповідають що то не звичайний бандит, а гарно зодітий, ще й до цього джентелмен. Як прийде до якого дому, перепрощує, що мусить нарушити доманшній спокій, а господиню дому цілює в руку. Перелякані жінки успокоює, що не думає робити їм щоебудь злого. Його люде тимчасом переводять домашню ревізію, забірають вартні́щі предмети. Коли ватажок голоден, а прийшов саме на вечеру, питає ввічливо, чи не може засісти до вечері. При вечері забавляє присутних балачкою, яким уже й охота до їди відійшла. Оповідають, що раз у одному домі застав відчинений фортепян. Спитався хазяйку чи не має ніщо проти цього, щоби він заграв на фортепяні. Сідає до фортепяну. Грає добре і — як заповнюють — з чуттям. Вартові сторожать його тимчасом. В одному дворі була на вакаціях рідня одного університетського професора. Коли професорова побачила між забраними ватагою Мухи одиноке візитове вбрання свого чоловіка, почала голосити:

— Мій Боженьку, в чімжеж він тепер ходитиме?!

— Хто? — спитав Муха.

— Мій чоловік.

— А чим займається ваш чоловік?

— Він професор університету.

— Ах, пані! таким нуждарям я не забіраю ніщо. Чи пізнаєте свої річи?

—Самособою.

— Розпакувати цей клунок!

Розпакували й звернули професоровій все все що належало до неї.

Любить Муха і наперед повідомити про напад. Одного пана повідомив, що буде в нього о 2. год. в ночи. Панисько повідомив про все військові власти. Прийшов відділ війська, навіть два машинові кріси. О 2. год. заїздить бричкою якийсь священик. Каже що має вістки про Муху і хоче поговорити з господарем дому в чотири очі. Коли „священик” найшовся сам із господарем дому, вийняв револьвер і казав віддати собі гроші. Мусів господар послухати ще й мовчати. Коли бричка вже зникла, переляканий господар заявляє: „То був Муха!”

ПЕРЕД ЗМІНОЮ ПРАВИТЕЛЬСТВА У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

ЛОНДОН, 10. грудня. — Англійський король Юрій V. відповів консерватистам, що не сповнить їх волі і не поручить їм наново творити консервативний кабінет по їх невдачі при виборах, а натомісць згідно з традицією поручить се завданнє другій найчисленнійшій ґрупі в парляменті, то є Партії Праці.

Консерватисти з того вельми невдоволені. Їх преса різко виступає проти такого становища, заявляючи, що Партію Праці слід цілком виключити від керми державою.

Премієр Стенлі Болдвин був готовий уступити зараз по невдачі своєї програми у виборах, одначе під напором лідерів своєї партії остається і досі і навіть готовий ждати аж до скликання парляменту й уступити щойно по невдачі своєї протекційної тарифи в палаті ґромад.

А тимчасом лідери Партії Праці вже готовляться обняти власть в державі.

Ремсей Мекданелд вже має кандидатів до свого кабінету. Він був би премієром і міністром закордонних справ; заступником міністра закордонних справ мав би бути Там Шо; правительственним провідником в палаті ґромад Дж. Р. Клайнз; міністром скарбу Филип Сновден; і лордом-канцлером лорд Бакмастер (один з трох членів Партії Праці в палаті лордів). Кромі того до кабінету увійде одна з посолок, або Сузан Лоренс, яка була-б міністеркою здоровля, або Маргарета Банфілд, яка була-б міністеркою праці.

Ліберали, як запевняють з їх кругів, не будуть рішучо підпирати консерватистів, але оставлять вільну руку Партії Праці.

МЕКДАНЕЛД ПРО ФРАНЦІЮ

ЛОНДОН, 10. грудня. — Кандидат на нового премієра Великої Британії, Ремсей Мекданелд (один з провідників англійських соціялістів і Партії Праці), заявив в розмові з кореспондентом париського французького дневника „Матен”, що політика Франції се „Дойтшлянд ібер аллес” у французькому перекладі (себто, що Франція веде тепер прусацьку політику).

Сеї розмови не подали французькі ґазети, аби не настроїти ворожо французької громадської думки проти нового англійського правительства.

ГОВОРЯТЬ І ПРО „ЦЕНТРОВУ” ПАРТІЮ В АНГЛІЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

ЛОНДОН. 9. грудня. — Приятелі бувшого премієра Лойда Джорджа радять йому створити нову „центрову” партію в англійському парляменті. До сеї „центрової” партії вони радять стягнути більше лівих консерватистів і більше правих лібералів.

Одначе годі вірити, аби Лойд Джордж зачинав сю нову спробу, бо сим наєднав би собі тільки нових ворогів, але мало міг би мати надії на успіх.

ЗАМКНЕННЄ СЕСІЇ ІТАЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ

РИМ, 10. грудня. — Італійський король Віктор Емануїл замкнув теперішню сесію парляменту.

Розпущення парляменту сподіваються на весну 1924 року.

Тутешні часописі завважують, що замкненнє сесії парляменту не зробить враження на нарід, бо сей парлямент не має популярности серед публики.

ЛІҐА НАРОДІВ РОЗБИРАЄ СПРАВИ І НЕ ЧЛЕНІВ ЛІҐИ

ПАРИЖ, 10. грудня. — Туреччина внесла до Ради Ліґи Народів жалобу на Грецію, що допускається жорстокостий при виміні населення з Туреччиною.

Рада Ліґи Народів боговорювала сю справу, хотяй Туреччина не належить до Ліґи. Сим робом вона створила прецедент, що Ліґа Народів може приймати і розглядати також справи держав, які не належать до Ліґи Народів.

ЛІҐА НАРОДІВ ХОЧЕ ПОМОГТИ УГОРЩИНІ

ПАРИЖ, 10. грудня. — Рада Ліґи Народів назначила підкомісію, яка має прослідити справу фінансової відбудови Угорщини.

БОЛЬШЕВИЦЬКА УРЯДОВА ҐАЗЕТА ПРО ПРОМОВУ КУЛИДЖА У СПРАВІ РОСІЇ

МОСКВА, 10. грудня. — Тутешній большевицький дневник Известия пише з приводу першої політичної промови президента Злучених Держав Кулиджа, що його деклярація у справі Росії основана на справедливому і серіозному стремлінню оперти російську політику Америки на реальних підставах.

Часопись завважує, що перепони, про які згадував президент Кулидж, не стоять на перепоні до переговорів і до взаїмного порозуміння. Ходить головно о довги, каже ґазета, але довги Росії американському урядови не великі. Известия вірять, що може прийти до згоди. Росія згодилась би вернути Америці воєнні довги, якщо Америка згодиться заплатити Росії відшкодованнє за шкоди, які спричинила співучастю в аліянтській інтервенції в Росії, а також якщо згодиться позичити грощий на відбудову російського промислу. Найтяжше, на думку Евестий, зачати переговори, а відтак справа легко дійде до полаґоди.

Редактор Известий, Стеклов, зазначує, що Кулидж буде кандидувати на президента на другий рік і тому виголосив свою промову яко передвиборну програму, в якій хотів задоволити і правих і лівих републиканців.

СОВЄТСЬКИЙ УРЯД КАРАЄ КАРТЯРІВ І НАЖИВНИКІВ ЗАСЛАННЄМ

МОСКВА, 9. грудня. — Совєтський уряд вислав на засланнє 200 картярів і наживників за [illegible]

Деяких з них відвезено на [illegible] Моря, инших на Сибір, а прочих віддано в Соловецький монастир.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НАША ҐАРАНТІЯ.

Касовий звіт Українського Народного Союза за місяць падолист 1923. року показує, що маеток нашої організації зріс за один місяць з 961,831 долярів 74 ц. на 974,993 дол. 79 ц.

Значить, за один місяць, по відтрученню всяких біжучих видатків та припавших на той місяць запомогових виплат, які взяли понад 10 тисяч долярів, маеток Українського Народного Союза зріс о 13 тисяч 162 долярі.

В той спосіб росте маеткова основа добробуту нашої орґанізації, та найкраща ґарантія, що вона потрафить сповняти в слушний час всі зобовязання, які вона приняла на себе супроти приступаючих до неї членів.

СТАВАЙМО ГОРОЖАНАМИ АМЕРИКИ.

Американська Адвокатська Палата основала спеціяльний комітет для натуралізації, який має мати завдання старатися, аби емігранти, що стають горожанами Злучених Держав, мали докладне розуміння американської Декларації Независимости та американської конституції.

Рівночасно з Вашінґтону йдуть вістки, що цілий ряд впливових політичних чинників робить заходи, щоби на іміґрантів, які не мають горожанських паперів, накладати всякі обовязки поліційної натури, як приміром, обовязок реґіструватися в урядах, і тим подібне.

Хоча до сих новин відай не так дуже близько, та все таки можна припустити, що розвій в сій справі піде власне в напрямі, зазначенім сими двома заходами. Значить, з одного боку будеться робити життя людини, яка не має горожанських паперів, щораз труднійшим, а з другого боку, набутте горожаньства буде ставати теж щораз тяжчим.

Такі факти повинні тому бути закликом для всіх тих, що не мають певности повороту до старого краю. Такі іміґранти повинні ставати горожанами Злучених Держав, і то ставати ними як найскорше.

ДОВКОЛА НАЗНАЧЕННЯ ҐУБЕРНАТОРА ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

Добре поінформований тижневик „Час" в Празі, колишній орґан міністра Бенеша, подаючи вістку про назначення д-ра Бескида ґубернатором і подаючи коротко його проґраму, пише між иншим:

„Проґрама показує, що др. Бескид не здає собі ще ясно справи з мети й труднощів свого уряду. Мовне питання не упрощене, але скомпліковане при ґубернаторськім і аґрарницькім великоруськім курсі. Остає дотеперішний „малоруський" напрямок шкільної політики, за що ручать соц. демократи (праські — Ред.). Народня свідомість, орієнтована по українськи, є більше розвинена, бо на тім боці працювали: культурно творча інтеліґенція з хліборобами (Бращайко, Волошин), котрих арґгарна експанзія зазнала до людовців (чеська народна партія-католицька — Ред.). Протиукраїнський курс, проголошений Бескидом, ситуацію згіршить, не дивлячися вже на моральну сторону спроби усунути Українців, що всеж таки зробили велику часть освітної праці для П. Русинів".

„Руська Нива", орґан руської хліборобської партії, пишучи про назначення ґубернатора, каже: „Се іменування не є зовсім на наш смак. Др. Бескид належить до противного нам політичного табору. Однак не приймаємо його з протестами, не робимо авантури, як робили 1920. р. його прихильники при іменуванні й наступлені в уряд першого руського ґубернатора Жатковича. Ми приймаємо д-ра Бескида з належною почестю. Хочемо йому дати можність працювати для добра П. Руси. Упевняємо, що в нічім добрім не будемо йому трудности робити. Але він повинен знати свої задачі, повинен розуміти як зґуртувати до праці кругом себе всі творчі сили, як заспокоювати, а не дражнити, як витворювати порозуміння між партіями і ґрупами, а не ширити ненависть."

Значить становище хліборобської партії є обсерваційно-вижидаюче.

Соц. дем. партія скликала на неділю 2. грудня с. р. засідання ширшої екзекутиви партії, на яке запросила і ґубернатора, щоби сказав їй про свою політику.

УГРО-РУСЬКІ ХЛІБОРОБИ З ЧЕСЬКИМИ ЛЮДОВЦЯМИ.

По здобуттю переваги арґагної партії на Підкарпатській Руси, в яку нагло увійшли всі проти-правительственні елементи, не лишилось народникам, зорґанізованим в хліборобській партії, нічого іншого, лиш або заняти позицію подібну до Глинківців на Словаччині, або злучитись також з котроюсь із чеських партій. Вибрали се останнє, бо першим способом при всій нерозвинености тутешнього політичного життя й фінансовій слабости партії не можна би богато зробити. Тому заступник голови партії, Волошин, зачав переговори з чеською народньою (людовою) партією в справі злуки хліборобської партії з тою партією. Ся партія має поважне число членів в чеському парляменті та двох міністрів в кабінеті. Через неї зможе хліборобська партія сказати своє слово в Празі. Провідником партії є міністер Шрамек, орґаном дневник „Лідове Лісти". При слідуючих виборах ся партія (католицька) здобуде ще більше мандатів до парляменту, як на се вже вказують сьогорічні вибори до громадських рад.

ХТО-Ж ПЕРЕМІГ?

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

II.

Харківські й київські найняті Москалем українські пера аж перериваються та доводять „тов. читачеви", що декретовано українізацію не з примусу, не з хитрих і лукавих виглядів, не з бажання, щось злапати на той гачок, а просто тому, що се в програмі комуністичної партії. До сього недвозначно дають зрозуміти, що український народ повинен просто впасти до ніг своїм благодітелям, а коли ні, то хоч іти назустріч всім їхнім заходам, віддати їм свої селянські симпатії разом із „хлебушкой". Тому, що крім большевицької преси, ні в Московщині, ні на Україні иншої нема, невідомо, як досі поставився український народ до нового підступу. Але що се й є саме підступ, бачити можна навіть із большевицької преси, не вважаючи на всі вигуки й осанни во славу своїх добродіїв за даровану милость. І не дарма українська інтеліґенція, — як стверджує вже згаданий нами приїзжий з України до Львова, — „не довіряє совітській владі в справі українізаційного курсу, а на всякий випадок не є без застережень". Правда, „факти не оправдують сього недовіря", додає він, але „недалекий час виявить, чи під українізаційним курсом не криється щось инше".

Вже перший погляд на українськість навіть українських большевицьких ґазет переконує стороннього читача, що недовіряє української інтеліґенції має під собою поважні підстави. Адже українізаційний курс декретовано не тому, що державне й громадське життя на Україні повинно бути національним, як у Німеччині, скажемо, німецьким, у Франції — французьким і т. д., а тому що большевикам дозарізу треба „повести село (себто українське селянство) за собою". Без українізації, як вони самі признаються, не тільки не поведеш його за собою, а навіть не станеш поряд із ним (стаття п. Т. Голика в ґаз. „Більшовик"). Вже сей один мотив конечности українізації усовує всяку думку в щирість її, але показує, як все-ж таки безмірно виріс національно за часи боротьби з московськими окупантами український народ.

Коли ви заглянете в большевицьку ґазету, то перше, що кинеться вам у вічі, се здебільшого те мізерне місце, яке уділяється ґазетою суто-українській справі, тій, мовляв, українізації. Українізаційний курс почався вже давно; всі большевицькі горобці кілька місяців тому поцвірінькали про нього на всіх дахах Европи й Америки, а київський „Більшовик" має такий вигляд, як звичайна московська шмата на Україні ще за часів царизму (бодай не вертавсь!); тільки й того, що не московською мовою. Передовиці й ріжні статті, підписані здебільшого жидками, присвячено коли не революції в Німеччині, то питанням загальної політики совєвлади або ідеольоґії московського большевизму та апольоґії його „ґеніяльних" вождів. Великий робітничий, а також і селянський відділ містить переважно доноси власних „робкорів" на своїх панів, на начальство, або подає відомости про збірання продналогу, про жертви на „повітрефлот", про „хрестини" або „весілля" по большевицькому у когось із членів комуністичних орґанізацій на фабриці або на заводі. Де-ж ті ознаки українізації? Ага, — ось життя в Київі... Цілі шпальти злодійств, грабунків („нальотів"), убивств, хороб і т. и. квітів большевицької дійсности. Нарешті —здебільшого петітом—„культура й мистецтво". Читач-еміґрант, ще до українізації звиклий до повсякчасних большевицьких закликів вертатись на Україну й працювати в сфері культури, думає: от тут, певне, в сім відділі побачу нарешті тую українізацію. Але... наражається або на статтю, Що робиться в Москві", або про „Ювилей театру кол. „Соловцов", тепер ім. Леніна, або на рецензію виставв в київській московській опері. А театральна хроніка подає: Драматичний театр ім. Леніна — яканебудь московська або перекладна песа; Єврейський театр, „Кунст Вінкл" — якась жидівська песа; Цирк — щоденно Дм. Самарін і Бім-Гом; **Театр ім. Заньковецької — нема вистав,** але незабаром має обняти його якась московсько-ґастролі циркових блазнів Бім-Гом; Оперовий театр ім. Лібхкнехта — московська опера; **Театр Лукянівського Народнього Дому** (кол. український)—московська песа („Каширская Старина" то що)г І-ий, Держкіно — фільм московською мовою; Малий кінотеатр, „Експресс-кіно" і т. д. — те саме; **Консерваторія ім. М. Лисенка — концерт якоїсь Піреншейн** і т. д., і т. д. І тільки вряди годи вистава „ґеніяльного" Л. Курбаса з його майстернею „Березіль" та в Державнім театрі-майстерні (якась пошесть на „майстерні"!) ім. Михайличенка — вистава майстерні Марка Терещенка.

Се зветься українська культура й мистецтво!...

Ідемо далі. Бібліоґрафія. Відділ, здавна найбільш улюблений українським інтеліґентом, а еміґрантом тим паче, бо подає відомости про рух української книжки, віками переслідуваної царизмом і ще недавно — большевизмом. Минулося! Тепер українізація, і ґазети, певне, не встигають не то що рецензувати, а й занотовувати нові українські видання. Але, переглянувши десяток-другий чисел „Більшовика" (бібліоґрафічний відділ майже в кожнім числі), читач знаходить всього дві-три рецензії на українські видання, а решта — на московські. І се не вважаючи на те, що в кожнім числі мається заклик до видавництв присилати до редакції на рецензію їхні видання. Висновок із сього один: на Україні видавнича справа ледви животіє, а закордонних видань „українізатори" не пускають, щоб, боронь Боже, еміґрація не віджила трохи, а може й щоб, також боронь Боже, книжкове море зза кордону відразу не зробило з містифікації справжню українізацію.

Такий приблизно вигляд має в часи голосної українізації українська ґазета в серці України — в Київі. Можна-ж собі уявити, скільки українського має ґазета на провінції!... А „Більшовик" же є „орґаном київського Губкому комуністичної партії більшовиків України й київського Губвиконкому", головою якого є колишній наркомпрос (нар. комисар просвіти) п. Гринько. Обвинувачувати ґазету за те, що в ній так мало українського, звичайно, нема рації. Скільки його є в дійсности, скільки вона й подає своїм читачам. Головне завдання її — се розбути сю мізерію так, щоб широкому читачеві здавалося, що українізація провадиться так, як ніколи; і сю свою місію ґазета виконує завзято: коли трапляється про се замітка або стаття, то автор очевидячки бреше так нахабно про українізаторський курс своїх панів, що читач аж нестямиться від здивування, — як то люди можуть...

С. Ч.

ПОДЯКА

Я низше підписана складаю найщирійшу подяку У. Н. Союзови за одержану запомогу з фонду запомогового в сумі 100 дол. Ся запомога наспіла на час і піддержала мене надальше в прикрих обставинах. У. Н. Союз є дійсним кормителем українського загалу, себто тих, котрі належать до У. Н. Союза, бо в хвилях критичних найдуть у нього піддержанне фінансове для себе, а зглядно для дітий своїх. Се є найліпша наша асекураційна орґанізація У. Н. Союз. І чому-ж нам всім не належати до нього? Ще раз дякую Головному Урядови У. Н. С. і урядникам місцевого відділу 385. за труди і поміч. Остаю з вдячностю — **М. Парій,** Миннеаполис, Минн.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошеня до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенне одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адмістрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошеня чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ЛИСТ НА „ЛИСТИ З ПІДКАРПАТТЯ".

(Праця української еміґрації. — Напади „Туриста". — Хто він такий? — Подає неправди).

Одна дуже маленька, бо ледви 58 частинка української етноґрафічної території увійшла в склад чесько-словацької републики. На цім клаптику знайшла притулок частина української еміґрації, в більшости Галичан. Дехто з їх є тут вже від 1919. р. Тутешні уроженці приняли наших еміґрантів з ріжними почуваннями: народовці зраділи їх приходом та назвали щастем в загально-національнім нещастю, що еміґрація опинилась тут і поможе в прискоренні відродження відсталого брата. Прихильники давного ладу приняли їх відразу ворожо, а так само з люттю кинулись на них галицькі кацапи, що, користаючи, із завязання рук Українцям в Галичині, звили собі тут тепле кублечко і робили свою чорну роботу. По короткім часі Мадяри мадярофіли й кацапи знайшлися в однім таборі, куди їх зігнала їх ненавитсь до народовців і Українців.

Прибиті долею на беріг Підкарпатської Руси досвідчені в національній боротьбі й у реальній праці галицько-українські правники, кооператори, професори, учителі й інші, відразу зрозуміли, що під національним оглядом мають тут до діла з таким станом, як в Галичині у 80-тих роках минулого віку. І відразу зрозуміли, що підкарпатських земляків не можна навертати силою на свою віру; що треба лиш їх пустити в русло природного розвою, а тоді вони певно знайдуться в українській сімї. І головно від 1920. р. йде тут культурна праця, зґуртованих коло „Просвіти" місцевих народницьких діячів і Українців.

Ґобота була і є страшна для всіх ворогів народного відродження, бо вона реальна. І тому ці вороги стараються всіми засобами аж до підлих особистих нападів оплюгати перед народом народовців та Українців. А звичайно, гадають, з того щось причіпиться до нападних. Вічний крик — мовляв — про українську ірреденту на Підкарпатській Руси мимоволі викликав підозріння в найбільших українофілів у Празі, а ворогам Українців між Чехами давав аж надто матеріялу до цькування правительства на еміґрацію.

Не від речі буде для точного зясування згадати, що за політичні впливи на Підкарпатській Руси змагаються фактично всі **чеські** правительственні партії, а саме: народно-демократична (Крамаржівці), чеські), чеська аґрарна партія, народня (католицька) і соціял-демократична. З них три перші безоглядно противні українському напрямови на Підкарпатській Руси; народня католицька за народнім напрямом лиш тому, що на чолі духовенства Підкарпатської Руси стоїть народовець Волошин. Значить, лиш одні соціял-демократи є за „українізацією" Підкарпатської Руси.

Не дивно, що всі ті чеські партії виключають всяку політичну роботу еміґрації. Бо колиб вона, вироблена в політичній і національній боротьбі, вмішалась, то скоро язичок на вазі перехилився би на ту сторону, по котрій вона станула-б. Отже тому хочби найменьша політична праця для еміґрації виключена. Воно й для неї краще. Бо вона не потребує розмінюватись на копійки дрібних щоденних політичних здобутків, але все може держати на оці високу ціль: через культурне піднесенне злучити духово сю частинку українського народу з матірним пнем.

І тому — як сказано — ніхто не зачинав навертати тутешніх Русинів на українську віру". Часто переконались про правильність свого поступовання. От хочби такий приклад: Коли деякі поступовійші редактори викинули з правописі „твердий знак" 171, між тутешньою інтеліґенцією піднявся стращений крик. А коли шкільна влада наказала учити в школах по граматиці Панькевича (що майже не ріжниться від галицької етимольоґічної граматики Огоновського), піднявся протест проти неї саме серед учительства як проти надто поступової.

Українцеви, що начитався в українській пресі (в більшости зовсім непоінформований) під гарним наголовком „Закарпатська Україна" про великий зріст народної свідомости і зріст шкільництва, тощо, при зустрічі віч-на-віч із заскорузлостю й національною несвідомостю львиної части тутешньої („української") інтеліґенції приходиться лиш здвигнути плечима, поблажливо усміхнутись і тільки пожаліти цих нещасних земляків, але ніяк не можна йому скаженіти, кидатись на їх із лайкою, бо головою муру не розібєш.

Та інакше вирішив якийсь свіжий еміґрант, що появився на Підкарпатській Руси і зачав під криптонімом „Турист" містати "Листи із Підкарпаття". Вирішив мабуть, що в його голова таки сильнійша муру.

Як назвати й чим оправдати напад на високозаслуженого діяча о. Августина Волошина (яких дай нам, Боже, на Собор Україні як найбільше!), що є директором учительської семинарії, заступником голови руської хліборобської партії, заступником голови „Просвіти", головою дирекції Підкарпатського Банку, директором „Краевго Кооперативного Союза" і т. д. і т. д., а при тих всіх безплатних „синекурах", що дають масу праці, має ще час видавати тижневик і складати шкільні підручники, яких видав від 1919 до тепер більше як десять! А як назвати напади на всю інтеліґенцію загалом, що вона не хоче бути зараз Українцями, що зараз не приймає фонетики тощо?

Заки перейду до властивої тяжкої артилерії „Туриста" та викажу „безпристрасність" його інформування, прошу вибачення в американського читача за маленьку проволоку. Я позволю собі сказати читачеви, хто це той „Турист". Це один з придніпрянських письменників, але від свого приїзду до Ужгороду, не зайшов до „Просвіти" (там був би довідався, що число читалень не 40, а понад 80 і вони працюють!), ані до жадної орґанізації; не познайомився навіть із писменниками, що їх тут таки наших, українських, декілька є (Бирчак, Пачковський, Новаковський, Залозецький й інші.) Замісць пійти запитати а в потребі послужити доброю радою й помочю, він із запалом гідним ліпшої справи накинувся на всіх і вся і то аж в американській пресі.

Не буду дальше надуживати терпеливости описом громадянської праці „Туриста", перейду до його інформацій і підсування думок в листах.

Улюбленим коником, на якім вже тричі в листах (до тепер я читав 5) проїхався, це відкликанне на статтю „Русина" з нарікканням на сельську інтеліґенцію. Але мабуть не знає, що „Русин" прямо відписав це з передовиці „Діла" з дня 23. серпня ц. р. ч. 114. Я не кажу, що цего не можна прложити до тутешньої інтеліґенції, але чи можна з переписаної статті безконтрольно заключати всячину?

Інформації в листі про „Просвіту", що книжки даровані (не куплені!) „Союзом визволення України" — мовляв — навели на думку закладати читальні по селах і що книжки ті поділено на села, неправдиві. Бо 1) книжок тих було всего 538 назв і ті суто-українського (в більшости полемічного й аґітаційного), а дальше соціялістичного змісту, так, що були тут не до ужитку; 2) приїхали аж при кінці 1921. р. коли „Просвіта" мала вже коло 30 читалень. А вже „бюрократичність" „Просвіти" може бачити сам читач, коли зважить, що до обслуги цілої канцелярії, бібліотеки, музею, архіву, продажі видавництв тощо — є всего один чоловік! Але як його назвати раз секретарем, раз писарем, раз канцеляристом, чи як хочете — то можна начислити цілий штаб урядовців. Скарбник і адміністратор є в театрі, а ці мають досить роботи там, це і Турист повинен добре знати.

Вершком злоби з наклеп, що через те що „Просвіта" не вела передвиборчої аґітації вийшла „земледільська партія". На такий відважний наклеп не здобувся би навіть найбільший ворог тутешній! Що вибори переведено за допомогою урядів, про це писали органи і праських правительственних партій, отже над цим переходжу дальше. Певно, чоловікови з його зачіпки не буде видно, що правительство підперло всіх (не виключаючи комуністів!), щоби лиш покорити хліборобів (народовців)! А впрочім як може культурно-просвітнє товариство відповідати за акцію політичну?!

Критика — річ корисна й конечна. Але вона мусить бути правдива і подана так, щоб від медицини пацієнт не вмер. Якби всі наші люди були такими принциповцями, як Турист, то мусіли би були сказати собі зразу „не тратьте куме сил, спускайтеся на дно", а тимчасом роботу були-б меньше принципіяльні наші вороги. І коли люди поза тяжкою працею на насушний хліб працюють побіч всякої іншої праці ще й безкорисно у „Просвіті", то людина, яка ні пальцем не кивне, щоби (сидячи без діла) їм помогти, мали-б ще на стільки „вирозуміння", щоб не підняти на них руки!

Подумає може читач, що Турист, пишучи свої листи, мав на оці загальне добро. Боже, борони! Це вже бачите з листа про „Просвіту", в якім нашвидку звів особистий рахунок із Приходьком. Так і вся допись. Це просто німста на „Просвіті".

Від мая 1922. р. мав я приємність інформувати стало читачів „Свободи" з отщих сторінок про Підкарпатську Русь. І там я представляв, що нападами, насміхом, лайкою тощо нічого тут проти конечности еволюційного розвою не вдіється. І тому від імени української еміґрації я мушу як найострійше застерегтись проти таких нападів, бо вони легко можуть одним махом зруйнувати довго й важко будоване довіре до нашої еміґрації і будуть нічим іншим як несподіваним нападом із заду.

А вже напевно нічогісінько не змінять; противно, можуть дати нашим ворогам ще декілька атутів, основаних на неправді, але нашими руками поданих.

Ужгород, 22. падолиста, 1923.

Антін Дівнич.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Ми подаємо дописі наших старокраєвих кореспондентів задля поінформовання наших читачів про старокраєві відносини і настрої громадянства, а навіть погляди громадянських діячів чи самих кореспондентів на важні справи і питання народу.

Єноді пригодиться, що дописуватель пересягне сі рамці і тоді виходить полеміка. Ми сьому не раді і тому всяку полеміку оминаємо, але для вияснення справи радо даємо й голос на відповідь.

Сим разом даємо голос на відповідь дописям з Ужгороду про відносини в Підкарпатській Руси. Гадаємо, що сим покінчиться непорозуміннє.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. П. СЕКРЕТАРІВ У. Н. СОЮЗА.

Отсим повідомляєсь всіх Вп. П. Секретарів, що виказн та рахунки до відділів вислано всім відділам. Якби однак котрий з П. Секретарів таких не отримав до днесь, нехай сейчас повідомить Канцелярію У. Н. Союза, а вишлесь другі. Не треба ждати з висилкою рахунків та справоздань аж до послідного дня в місяци, а старатись вислати сейчас по мітінґу, а вже безусловно найдальше 26-го с. м.

В рахунках за грудень подані належитости за календарі і такі мають бути заплачені в грудні, щоби можна вирівнати рахунки межи канцеляріею У. Н. Союза і адміністрацією Свободи.

Календарі вже висилаєсь до відділів і всі відділи отримають їх в грудні. З уваги, що тепер перед святами переповнення на почті і експресах, тому дуже можливо, що не всі будуть могли одержати канлендарі як раз на мітінґ, однак се не повинно здержати Вп. П. Урядників від сколектовання по 30 цт. від члена. Рахунок вислати як слід без переношення довгів на слідуючий рік.

Роман Слободян, фін. секретар.

ДОПИСІ

БРУКЛИН, Н. Й.

Час нам мати свою власну хату!

Громадяни і громадянки! Два місяці минуло від завязання нового тов. Рідна Хата, котре має на цили збудовання своеі власної хати і згромадити всі бруклинські товариства, братства, сестрицтва та клюби, так само всіх громадян в одну велику громаду. На специяльнім засіданню екзекутиви, рішено проголосити річні збори на день 16. грудня. На ті збори проситься усіх Бруклинських громадян і громадянок, як товариства так і братства до участи на 1. годину пополудни до церковній гали під ч. 162 Норт 5-та улиця, де обговоримо справу яснійше і екзекутива здасть справоздане зі свого діловодства і дальші наради, щоби як найскорше здвигнути свою власну хату. Крайний час залишити всякі роздори. Станім всі як оден, щоби потому нас наші діти не судили, що ми були байдужні і щоби наші діти не пішли по ворожих нам таборах, бо коли будемо мати свою власну хату, тоді наші діти будуть сходитись до своеі хати і пізнають себе і свою народність, будуть ховатись у своїм дусі в своїй рідній хаті, не підуть по чужих таборах. Згадаймо слова нашого незабутного генія батька Тараса Шевченка: „В своїй хаті своя правда і сила і воля".

Г. Бардак, пр.; **І. Кравчук,** кас.; **І. Коптюх,** секр.

ОЛІЄН, Н. Й.

Народний Дім.

Минуло два місяці від часу заснований комітету будови Українського Народного Дому в Олієн. Вибраний комітет за той короткий час вспів зібрати 465 долярів готівкою і купити дві лоти 50x130 за суму 800 дол. при Ґріфін стр. в осередку нащих людий. Маємо надію, що зібрану суму збільщимо і дозбираємо на всьо, що буде нам потрібне. Повисші гроші прийшли з чотирох балів, котрі комітет робив і з того остало чистих 240 дол., а решта доповнилася з добровільних жертв поодиноких людий, котрі не жалують ні гроший ні труду, щоб лиш діло довести до кінця та здвигнути свій дім, свою народну святиню в Олієн.

На жаль найшлися в нас одиниці, котрі кричать, що нам треба свого дому, кооперативного штору і т. ін., але як ми приступили до роботи, то тісамі людці, що так побивались за Нар. Домом, нараз змінили фронт і зачали підпольну роботу проти комітету і декотрих членів Запорожської Січи, пускаючи про них ріжні брехні і очернення. Навіть кажуть, що будова не вдасться, бо до того не взялись усі люди, тільки часть, хоть відомо, що ніде цілий загал не стає разом в початках (а в нас е 80 процент), але як переконаесь що се є, і що сего треба для народа, то хоть пізнійше, але стане в ряди з другими. Проте виступати проти будови свого дому, відмовляти людий від жертв і чернити тих, що працюють, потрафить хиба той, що робить кириню, бо його не вибрали за старшого, значиться честилюбець — амбітник.

Ми в Олієн до цього часу не знали кирині; аж тепер найшлися мудрці, котрим все не до ладу, бо їх при тім не було. На товариськім мітинґу сидить мов води в рот набрав, але поза мітинґом то так бесідують, як премудрі Соломони! Всежтаки свідомі Українці мимо кирині, не закладають рук але працюють і сповняють свій обовязок чесно.

Г. Підскальний.

ROCHESTER, N. Y.

Жіноче Товариство ім. Лесі Українки повідомляє українських жінок, що річні збори відбудуться в неділю, 16. грудня 1923 в гали Тов. Вільних Козаків під ч. 102 Джойнер улиця. Повинність кождої женщини бути членицею згаданого товариства, котре працює в гуманітарних і просвітних цілях рідному краеви і в своїй місцевости. Українськи жінки, зрозумійте напрям нашої діяльности і вступайте в членицї згаданого Товариства. Вступ вільний, а членицям залеглість дарована. 89-90

УПРАВА ТОВАРИСТВА:
П. Луців, голова,
А. Хороша, писарка,
С. Яніцька, скарбничка.

РУМУНСЬКІ ФАШИСТИ

Румунський адвокат Бакальоґлю виконав замах на директора двох великих румунських дневників „Adverul" і „Dumineata" Розенталя та тяжко його ранив. Редактор Розенталь в наслідок загального пораження нервів стратив мову. Стан його здоровля безнадійний. Бакальоґлю запевняе вправді, що це особиста пімста, одначе „Adverul" репродукує навіть оригінальний наказ замордовання Розенталя, що його найденс в румунській фашистівській централі. Отже нема сумніву, що вчинок Бакальоґля має політичний підклад. У звязку з тим замахом арештовано чимало румунських фашистів та устaлено лісту осіб, яких мала досягнути фашистівська рука. В тій лісті находяться назвиска міністрів Бану, Фльореску, Константінеску і Марцеску, далі відомих букарештенських банкерів Аристида і Блянка, співвласників банкового дому „Мармарош і Блянк", публіцистів Розенталя, Константина Мілле, директора дневників „Lupta" і „Presa", Костю Фльору, редактора „Adverul" який недавно зорґанізував „Ліґу Оборони Прав Чоловіка" та д-ра Фідлера, президента Союза Жидів Румунії.

ГАРТФОРД, КОНН.

Повідомляємо всіх з села Манаева, де знаходяться вони, що наші люди в Гартфорд, Конн. заложили Комітет Помочи читальні Просвіти і церкві в Манаеві і вислалисьмо на церков 300 дол., а на читальню 50 дол. В касі позістало $29.25 і просимо всіх односельчан до дальшого надсилання жертв до комітету. Жертви слати на касієра, а листи до секретара.

Тоній Дубінський, касієр,
216 Sheldop Street
Петро Драпак, секр.

УВАГА! ТЕЙЛОР І ОКОЛИЦЯ!

Заходом Укр. Р. Громади в Тейлор, Па. відограється представление **В НЕДІЛЮ, ДНЯ 16. ГРУДНЯ 1923 в власнім домі під ч. 617 Union Street**

ЗА НЕМАНЬ ІДУ

оперета в 4. діях В. А. Александріва.
Початок точно о годині 7. вечером.
Вступ 75, 50 цнт., діти 25 цнт.
Режісер і дірiґент Т. Татаринський.

Родимці! Новина небувала. Укр. Р. Громада в Тейлор, Па. відограє пораз перший оперету „За Немань іду". В тій штуці беруть участь як найлучші вибрані сили і докладають старань, щоби виконати сю оперету як найлучше і привернути собі назад в сій околици аматорське признанне і тимсамим заохотити публику до наших будучих виступів. 89,91

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

МАКАДУ, ПА. Бр. Сош. св. Духа, від. 7, повідомля що звичайний мітинг відбудеться о годині 2.30 пополудни в неділю, 16. грудня в церковній гали при Вест Блейн стріт. Проситься всіх членів прийти на сей мітинґ і вирівнати свої місячні вкладки бо в противнім разі будуть суспендовані. — І. Коґут, предс.; П. Мухир, секр.

БЕНВУД, В. ВА. Бр. св. Йосифа, від. 157 повідомляе, що річний мітинґ відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 16. грудня в церковній гали під ч. 42 Джекоб ул. Проситься членів вирівнати свої залеглости, а відтак контрольна комісія здасть справоздание. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Постол, предс.; П. Канюк, секр.

МАГАНОЙ ПЛЕЙН, ПА. Бр. св. Анни, від. 365 повідомляе, що річний мітинґ відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 16. грудня в гали С. Мельника при Мейн стріт. Буде вибір нового уряду і збиранне вкладок. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Я. Скаль, предс.; Т. Цибринський, секр.

ВЕСТ ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подаеся до відома членам тов. Згода, від. 62, що мітинг відбудеться в неділю, 16. грудня під ч. 6177 Ґленмор Евню. На мітинґу є важні справи до полагодження і буде звіт контрольної комісії і буде перебиратися урядовайне на рік 1924. Минувшого місяця вибрано слідуючий новий уряд: П. Крокодинський, предс.; І. Данько, з. пр.; О. Туринець; секр.; М. Юрків, з. секр.; І. Белюх, кас.; І. Сливар, з. кас. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Н. Вовк, предс.; В. Бідей, секр.

РОЧЕСТЕР, ПА. Бр. св. Йосафата, від. 217 подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 16. грудня о 2. годині попол. на церковній гали. На порядку деннім буде справозданне цілорічної діяльности, вибір нових урядників на рік 1924 і будесь читати статут братській, бо буде богато змін. Неявившийся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник 1 дол. Рівнож пригадується інтересованим, котрі хотіли б забезпечити себе чи свою родину в нашій організаціі, що се остатний місяць коли принимаєся до У. Н. С. і до братства без вступного, тож користайте з нагоди. — М. Бінашевський, предс.; І. Пастущин, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. Василія Вел., від. 364 повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинг відбудеться в неділю, 16. грудня в церковній гали на Калидж Евню, зараз по Службі Божій. Обовязком всіх членів явитися бо суть дуже важні справи до полагодження, як вибір нового уряду на рік 1924, справозданне контрольної комісії і вирівнання всіх залеглостий, щоб не переносити на другий рік. Рівнож будеться принимати нових членів без вступного до У. Н. Союза і до братства. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Бурко, предс.; Ів. Сподар, секр.; Д. Мудрак, кас.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342 повідомляе, що послідний мітинг в сім році відбудеться в понеділок, 17. грудня о 7. годині вечер в церковній гали. Кождий член мусить явитись на тім мітинґу і вирівнати свої належитости. Хто не прийде і не заплатить своєї вкладки, буде безуслівно суспендований з товариства і У. Н. Союза. Річний мітинг і вибір нового уряду відбудесь при кінци сего місяця, котрий оголоситься пізнійше. Жадних вкладок місячних не буде збиратись на річних зборах.— М. Скочипець, предс.; Й. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. о. Николая, від. 183 повідомляе всіх членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 16. грудня о 3. годині попол. в церковній гали. Проситься всіх членів прийти на сей мітинґ, щоби кождий член знав про діловодство, а контрольна комісія здасть справозданне і буде приниматися нових членів та полагодиться другі справи. — М. Дороцький, предс.; П. Бабяк, секр.

ДЕСЛОДЖ, МО. Бр. св. о. Николая, від. 225, повідомляе своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в церковній гали в неділю, 16. грудня о годині 1. попол. На сей мітинг має явитися кождий член, бо є много справ до полагодження і буде вибір нових урядників. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Г. Павлюх, предс.; О. Копач, секр.; С. Патен, кас.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370 повідомляе своїх місцевих і позамісцевих членів і члениць, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 16. грудня в церковній гали під ч. 127 Парк ул., о годині 2. пополудни. Проситься всіх членів явитись на означений час, позаяк се остатний мітинґ сего року на котрім маєсь рішати богато справ і зарівнож кождий член має виповнити свої вкладки, бо инакше поступиться з ним після статута. Припоминаесь також, що се остатний місяць в котрім принимаесь нових членів без вступного до У. Н. Союза і до товариства. — М. Довгий, предс.; Н. Хабінець, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 3 повідомляе своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в суботу, 15. грудня о 7. годині вечер в церковній гали. Проситься всіх членів явитись на той мітинґ і вирівнати свої залеглости. Рівнож суть важні справи до полагодження, вибір нового уряду а старий уряд здасть справозданне з цілого року. Пригадується також, що ще в сім місяци принимається нових членів до товариства і до У. Н. Союза без вступного, тож користайте з нагоди і вписуйте свої діти. Не чекайте на завтра, бо може бути запізно. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — М. Сухорський, предс.; О. Нагірний, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

СТЕП.

Оповідання з часів першої руїни

(Свобідно за Купером).

(8)

Пять днів по приході на місце вказане Голінатим оборонний табор Корбачів вже був готовий. Вузка шийка, котрою мож би дібратися до сухого горбка посеред бездонного багна, так загороджено найріжнійшими перешкодами, що й проти більшої сили ніж ватага Азіса табор міг боронитися аж до вичерпання харчів. В самім таборі між возами станули дві колиби. Одна простора для Корбачів, одна мала для Юстини Орленкової. При ній примістилася також Марина.

— Незнати, чи Голінатий прийде? — Прокіп Корбач заговорив до шурина. — Обіцяв прийти за тиждень. Табор готовий, отже Гнат вже міг би помандрувати з ним до тих його Татар сторгувати коні.

— Я гадаю, — Скрут відповів, що той Голінатий, як прийде, то прийде з Татарами. З ватагою ще більшою, ніж була та, що забрала худобу. Приведе їх, як привів був тамтих... щоби забрати решту нашого добра... Ну... і нас самих... Я тобі кажу, що то татарський шпигун.

— Як би він справді був у спілці з татарськими добичниками, то не справив би нас сюди, де ми так добре укріпилися. Був би лишив нас в тамтім таборі, або й завів би нас в яке ще гірше місце.

Попри обох пройшов Макар і пішов до колоди, на котрій сиділа Марина з наймолодшою Корбачівною на колінах. Лице Скрута захмарилося, коли побачив, що Макар сів коло Марини, та став з нею балакати.

— Коли ти вже вперся післати з Голінатим котрогось хлопця, то таки пішли найстаршого, пішли Макара, — Скрут промовив до Корбача.

— Макар мені тут потрібний з ріжних причин, — Корбач відповів. — Бог знає, як довго будемо сидіти в тій проклятій пустини. Бог знає, коли примандруємо до нашої мети... котрої й не знаємо, про котру не знаємо, в котрій вона стороні. Про котру ти, наш провідник знаєш не більше, ніж я; не більше, як моя наймолодша дитина. Челяди богато, харчі йдуть. Щоби не згинути з голоду, мусимо помагати собі мясом дичини. Макар у нас найліпший стрілець. І на случай, коли би прийшлося боронити табор, Макар тут потрібнійший, ніж Гнат.

— Чи не добре було би, — Скрут замітив позираючи в сторону, де на колоді сиділи Макар і Марина, — скористати з нагоди і висилаючи Макара перебити отсе... Марина йому голову завертає... Дівка бідна...

— Так що з того, що бідна? Макар вже старий парубок, бо в него така дурна вдача, що вминає дівки і доси не мав нагоди залюбитися. Може Марина розігріє його деревляне серце... Саме того я не хочу відсувати його від неі... Коваль клепле, поки тепле.

— Так було зараз говорити, — Скрут воркнув злісно, — не крутити, говорити про потребу мяса, оборону табора... Про мене, нехай лишиться... Він і робітник найліпший. Жаден з хлопців не орудує сокирою так як він... Може й ліпше, як лишиться, бо в таборі ще не вся робота зроблена.

Скрут підійшов до Макара.

— Ти вже кинув у кут сокиру? — спитав, ставувши перед ним.

— Або що?

— Ще треба відгородити колибу сотникової але так, щоби приступ до неї став цілком неможливий.

— Або воно дикий звір, до котрого небезпечно приступити?

— Знаєш, що сюди має прийти той старий дідуган... Він любить нишпорити по цілім таборі. То татарський шпигун. Як побачить Орленкову, то вона пропала і через неї ми всі. Голінатий безпечно приведе Татар.

— Як би ви Татар справді так дуже боялися, то ви не завели би нас сюди. Сеж татарські кочовища... Ще й така думка прийшла мені, саме тепер, що як би ви справді хотіли Орленкову передати Орленкови, то не везли б її шляхом, котрим Татари женуть ясир... Татари, або й хрещені опришки, яких чимало було у війску Чарнецького, котрі наших дівчат продають Татарам і тому пантрують, щоби його жертви не здрів який праведник.

— Ти смердюху!... Що ти хотів тим сказати?!

— Що я хотів сказати, те вже й сказав... Коли ви пристали до нас на те, щоби сотникову приставити сотникови, то чому зійшли з шляху, котрий веде до сотника і котрий нас завів би до нашої мети?! Що я маю думати про се, коли знаю, що ви, будучи в польській службі, продавали наші дівчата до бісурменських гаремів?...

— Ти знаєш таке?... Ти спіймав мене на горячім?... Ти?! Ти, що мав повиснути на шибеници?! Ти, син такого, що лише з моєї ласки на шибеници не повис?... То така дяка за те, що я всіх вас вивів з Польщі, де на вас вже були всукані мотузи? Ти...

Не договорив, бо Макар схопився і своєю медвежою долонию затулив йому губу. Але так, що Скрут захитався і впав на землю. З носа блюзнула кров. Скрут схопився, щоби кинутися на Макара, але не посмів, бо Макар вхопив сокиру і крикнув:

— Вступися, бо твоя смерть!

Марина вскочила між них. Прибіг стакож старий Корбач, котрий бачив, як син вдарив шурина, але ще не знав ізза чого пішло.

— Макаре! — крикнув. — Ти вдарив брата твоєї мами!

— Нехай він сам скаже, за що, — Макар відповів відступаючи.

— Я йому казав докінчити роботу, — промовив Скрут. — Відгородити колибу сотникової від решти табору, щоби Голінатий, той татарський шпигун, як прийде до нас, не попхався туди.

— Мав право таке жадати від тебе, — Корбач звернувся до сина. — Ти знаєш, яку мороку я маю з тою сотниковою і яка велика моя відвічальність. Знаєш, як до того прийшло. Її опікун не має довіря до шурина і не хотів сотникової дати під його виключну опіку. Дав аж тоді, коли я присяг йому, що заопікуюся нею і передам її в руки сотника, або відвезу назад до Львова.

— Мене зробив її опікуном сам сотник, її власний муж, — відгризся Скрут. — Тепер я її опікун!

— Я сотника не знаю, я й не бачив його. Я дістав сотникову з рук її опікуна і присяг бути їй батьком аж до передачі в руки її мужа. І Марина присягла бути з нею аж до тої пори. Супроти того, що ми пустилися через непевні сторони, в котрих Татари і їх хрещені спільники полюють на молоді й гарні дівчата, я згодився взяти її під умовою, що за весь час нашої мандрівки сотникова нікому чужому не покажеся. Вона сама присягла поводитися так, щоби ніхто чужий не підглянув, що я везу таку цяцю. Шпигун Голінатий, чи ні, не сміє бачити її. Хоч брат твоєї мами не має права приказувати тобі, бо ти ще маєш батька, то всеж таки в тім ділі ти повинен був послухати його... не бити за се!

— Не за те я вдарив його. Як він не хоче, то нехай Марина скаже за що.

Марина розказала, як все те було. Корбач зморщив брови, очи блиснули гнівом.

— Ти, Саво, хиба забув, — Корбач промовив до шурина, — що ти покаявся і вже в службі гетьмана України, не польський посіпака в таборі Чарнецького? Сам знаєш, що як мені і моїм дітям грозила польська шибениця, або топір польського ката, то не за якесь нечесне діло. Навпаки. Коли ми Дорошенкови помагали бити Ляхів, то се був наш святий обовязок. Макар лиш тому зле зробив, то бой, кого він вдарив, брат його рідної мами. Як би не те, я похвалив би його, і тебе, Саво, прогнав би геть від себе... Від тепер ви оба маєте вимонати один одного на десять кроків. В моїм таборі мусить бути спокій і лад... Ти Макаре відгородиш... на мій приказ... колибу сотникової... Горе тому, хто з вас обох перший заколотить спокій в таборі!

— І відгородженне не поможе, бо ворог під боком, — Макар обізвався несміло.

(Дальше буде).

М. Василько.

ДУМИ.

Пісні з України з часів боротьби із большевиками. 1919.

До Музи.

О Музо! Ще здавна, з старого Гомера,
Усякі поети: великі й малі,
Коли їм писати приходе химера,
Звертають до тебе благання свої,
І просять — чимало там просять у тебе, —
Звичайне, чого там кому не стає,
А ти позичаєш, чи шлеш їм із неба,
Перо й чорнило й натхнення своє.

Ніколи до тебе, небесна богине,
Я ще на своїм не звертався віку,
Ні в щастя, ні в горя важкії хвилини,
Хоч віршів писав, друкував без ліку.
І навіть, коли то бажав я так палко
У серці дівчини любов запалить,
Як вчив я, так в піснях ридав, благав жалко,
Тебе-ж турбувати не смів і на мить.
Ти бачила, мабуть, ціле моє горе.
Хоч слово у ритми і рими плило,
То сили, що серце дівочее боре
В тих віршах... чогось... таки все не було.
Бо там не було знать натхнення твойого, —
За гордість ти тяжко скарала мене:
По дівчині вірші і — більше нічого
Мені на життя не лишилось сумне.

О Музо! Ще здавна, з старого Гомера,
Усякі поети: великі й малі,
Коли їм писати приходе химера
Звертають до тебе благання свої;
І просять — Чимало там просять у тебе —
Звичайне, чого там кому не стає,
Я вперше прошу і востаннє, далебі,
І ти не одкинь це прохання моє.
Подай мені сили, могутньої сили,
Не сили Самсона — пророків святих,
Що-б з слова мойого вогні засвітили
Завзяття й пориву, по душах людських,
Що-б кожний мій докір палив, як смолою,
А поклик, що-б рвав, немов гураган,
Що-б зітхання мої їх повили тугою,
А біль родив сили повстати з кайдан.
Що-б з слова мойого палив гіркий сором
Усіх, хто покинув, забув рідний край,
Що-б слово палало небесним докором
Для всіх, хто в мент грізний паде ув одчай.
Що-б слово моє вогнем було чистим,
Що нищить облуду, байдужість, неміч,
Щоби ввесь народ повстав муром залізним
І знищив, прогнав ворогів лютих пріч!

Небесна богине, я знаю, багато
Прошу я у тебе, та не прогнівись,
Я славу усю і всю людськую плату
У ніг твоїх складу і сам впаду ниць.
Нічого душа не бажає скорбітна
І, навіть, хай імя загине моє,
Лиш хай моя рідна Україна бідна
Живе, розвиваєсь, цвіте!...

До Шевченка.

Ожили часи козацькі,
Давнина вертає,
Давня слава, давна воля
Й недоля давняя.
Заревіли по Вкраїні
Рушниці, гармати,
Позліталися козаченьки
Волю рятувати.
Позліталися чубаті,
Дніпро сивий грає,
Із могили над Каневом
Тарас поглядає,
І на діло велике
Їх благословляє.

Заревіли на Вкраїні
Рушниці, гармати;
Ой, як же нам з незрячими
Неньку рятувати?
Повертається те лихо,
Що нас погубило,
Що завело уневолю,
Сили в нас розбило.
Не зуміли одностайне
Всі Вкраїнці стати,
Прийшлось пута московськії
Літами таскати.
Не зуміли... Не навчились
Єдности в неволі, —
З ворогами брат на брата
Наступає в полі.

Ожили часи козацькі,
Давнина вертає,
Чому Тебе, Твого слова,
Тарасе, немає?
А тепер його потреба,
Як, може, ніколи,
Бо розбіглись Твої діти,
Як вівці по полі.
Хто додому, хто на службу
В ворогів, за плату
Іде матір добивати,
Руйнувати хату.
І немає кому крикнуть
Голосом пророка,
Що настане суд і кара,
І кара жестока!
Всіх, що матір покидають,
Цураються свого,
З ворогами єднаються
Для вжитку пустого —
Одцураються їх діти,
Проклянуть онуки,
На цім світі для них мука,
На тім світі — муки!

Я не знаю, як Ти, Батьку,
Вмів проговорити,
Що не серце, але камінь
Міг би прослезитись.
Подай мені тії сили,
Вдохновення того,
Що-б міг серце я порушить
У брата сліпого.
Подай сили, Батьку сизий,
Ти своїй дитині,
Бо Ти бачиш: Україна
Повстала! — гине.
Ти-ж любив її так палко
Все життя бездоле,
Ти за неї літ десяток
Кар[illegible]
І любити не покинув,
А любив ще дужче!
Подай мені Твоє, Батьку,
Те слово живуще,
Тую силу того слова,
Що народ знімає,
Що веде його до щастя,
Долю добуває.
Ти кохав так Україну,
Батенько великий,
Її з любови лиш до неї
Благаю позики.
Бо дивитись гірко, важко,
Як вона палає,
Як в крові, та на пожарі
Дітвора блукає,
Хату рідну, матір бідну
Не оборонює.

Коли-ж я того не гідний,
Що-б слово велике
Виплинало в моїй мові
Із мого язика,
То позволь по Твому ладу
Мені говорити,
А де-де й Твойого слова
Великого вжити.
Тебе, Батьку, люди знають,
І слово шанують,
Може з його, як не з мого,
Мову Бога вчують
Й схаменуться, обнімуться,
Одностайне стануть
За обдерту, за роздерту
Нещасну Україну.

Доля України.

Діждалася Україна
Великого свята,
Розвалили сліпі діти
Палати у ката.
Розвалили, та що сили
Розбіглись по полю,
А сусіди, добрі люди
Занудали волю.
Розвалили, не зложили
Нової хатини,
А сусіди давай гріти
Руки в сиротини.
Розвалили, запросили
Німця на пімогу,
Німець поміг обібрати
Сироту убогу.
Чуже, кажуть, не нагріє —
Німець провалився,
А сусіда із радою
Знову причепився.
Та Німця знай на всю губу
Лає, проклинає,
Та гірш Німця, брата в хаті
Бере, оббірає,
Та уносить, та увозить,
А хто обізветься,
То за правду, та до ладу
В петлю попадеться.
А що-б легше брати з хати,
Що-б одвернуть очі,
Брат на брата натровлює:
Бийтись, хто з ким хоче.
А землячки і кинулись,
Та давай за чуби,
За рушниці, та й возяться
Аж ворогам любо.
Гинуть люди... Звісно, Москаль
Кого не надує;
А над дітьми козацькими
Жидова панує.
Знали діти козацькії
Воленьку придбати,
Та не знали од ворогів
Її захищати.
Не вивчила вдова-мати
Діточок в неволі,
Пустила в світ, на свободу —
І темні, і голодні.
А у світі темним важко
Ворога пізнати,
Безталанні твої діти,
Невольнице-мати.

Воля.

Довго спала Україна
Повита в кайдани,
Заколисана риданням,
Полита сльозами.
Довго мучились, мовчали
Діти її в болю,
А Вкраїна спала, снила,
Про втрачену волю.
Про козацтво, про гетьмани,
Про Чорнеє море,
Як не було хлопа й пана...
Горе вдові, горе!
Минулося... Одні склали
Голови за неї,
Другі її одцурались
Для ласки тієї
Нещасної в свого ката;
За гузики чи чини
Продавали лукаві
Матір Україну —
І все з матір'ю продали:
І душу і тіло.
І з катами гадючее
Гніздище радило,
Що добита рідна мати,
Забута усіми,
Що ні ката, ні їх душі
Прокляті, з руїни
Голос матері не страшить.
Горе вам, облуди!
Гріх великий не пропаде,
Суд над вами буде!

Суд настав. На пожарищі
Рідної Вкраїни
Не літами, десятками,
Віками цілими
Тліла іскорка святая,
Тліла, розгорялась,
І нараз прибита ненька
Встала, розкувалась.
Стон уймився, трон звалився
Московського ката,
І зітхнули вже вільніще
Биті небожата.
Пригорнула Україна
Діточок на груди:
Одбудуєм рідну хату,
Бог нас не забуде.
Впали пута там і тута
І чужі границі,
Як із давна, знов при купі
Будете молиться.
Що забрали воріженьки,
Придбаєм наново,
Розіллється дзвінко, мило
Українське слово.
І здивуються чужинці,
Що за скарб ми мали,
І проклянуть катів лютих,
Що нас катували.
Славні славою старою,
Вкриєтесь новою,
Й між народами будете
Квіткою чудною.
Щастя всього здобудете,
Сини мої милі,
Бо біди вам заховали
Сили у могилі.
Бо ви славних Запорожців
Унучата голі;
У неволі не гинете,
Не спите на волі.
Не журіться, що ідете
Обдертими в люде;
Що-б у полі та на волі —
Козак все здобуде.

Довго спала Україна
Повита в кайдани,
Спала-снила про ту хвилю,
Як воля настане.

Не так тії вороги.

Не так тії вороги,
Як добрії люде.
Т. Шевченко.

Діти мої, квіти мої,
Всю свою надію
Я на долю, кращу долю
Лиш на вас лелію.
Ви не дали пропадати
Ненці у кайданах,
Розвалили міцні мури,
Вязниці тирана.
Розвалили; всі народи
Пурхнули на волю: —
Ви для неньки виборете
І волю і долю.
Чи бачите, воріженьки
Як до нас припали,
Мов вороння на ту здобич
В поле позлітали.
Так манить їх добро наше,
Що кровю, сльозами
Діди, внуки добували,
Зливали віками.
Всі друзями прикинулись,
Про нас мов, лиш дбають,
А тихцем то нам кайдани
Нові споряжають.

Одчепіться непрошені,
Самозванні друзі,
Вас не було, як в неволі
Я гинула, в тузі.
Ні, були ви, лиш до мене
Добрих слів не мали,
Коли моїх катованих
Діток обкрадали.
Обікрали, осміяли,
Зсунули т темряву
Тай чванитесь, що дасте нам
І культуру й славу.
Не давайте, заховайте
Собі, бо не стане,
Ко[illegible] обкраде
За своїм повстане.
Не давайте, що не ваше,
Ми візьмемо самі,
Не просить тої милостині,
Хто розбив кайдани.
Не тре журить вас, що важко
Знеможеній встати,
Лиш, що грабленe прийдеться
Повставші оддати.
В вас готова вже культура,
Вироблена мова —
І в нас є щось, було щось там —
Однайдемо знову.
А як вам при тім прийдеться
Дещо загубити,
То чей з дружби ви не дуже
Станете тужити.
А вже краще своя таки,
Хоч яка там хата,
Ніж нужа та ще ворожа
Велична палата.
Та, впрочому, ми вірили
Нераз вже на слово,
І Ляхам, і вам, кацапам —
Все за ціну крови.
Та й побачили: не можна
З лукавими в хаті
Одний жити, щоби кривди
Од їх не доднати.
Порядкуйте ви у себе,
Ми й без вас уміли,
Та й порядкування ваші
Вже нам надоїли.
Не страшна нам ваша сила
Лукавства й облуди,
Бо над неї Волі й Правди
Завше сила буде.
Не сягайте по чужее
Хижою рукою;
З недукавим і в сусідстві
Можна жить в спокою.

Стережіться, діти мої,
Бо люта година;
Перед вами ждана воля,
Або — домовина.
Не слухайте слів солодких
Лукавого брата,
Та чей же вам надоїла
Вже наймана хата.
Не наймана, а в своїй ви
Були наймитами;
Не ідіть же самі в слуги,
Як стали панами.
І ворожим, хоч хорошим
Ви словам не вірте;
Лукавого лукавою
Міркою і мірте.
Є минувшина в вас славна,
Сумна та крівава,
І є мова в вас чудова,
Доля не лукава.
Полюбіте край свій рідний,
Положіть всі сили,
Що-б завдані ворогами
Рани всі зажили.
Що-б зацвіла садочками
Велика руїна,
Щоби в добрі розвилася
Вільна Україна.

Приятелі.

Горе в світі богатому,
Що кривдою вбогих
Добуває грошей скрині
Та маєтків многих.
Кожна нитка його свити
Вироблена з стоном,
Кожна хвиля його віку
Покрита прокльоном.
Але й горе богатому,
Якому од Бога
Лиються статки і маєтки,
Мов зі щастя рога.
Хоч він в поті од роботи
І зимою й літом,
Злії люде, мов не бачать,
Назвуть ворожбитом.
— Добро його не поправді
Йому достається,
Правда буде, як нам воно
Даром попадеться.
А його за те, що свого
Не хоче нам дати,
Треба побить, або спалить,
Під опіку взяти.
От що люде. Люде, люде!
Серця в вас немає!
Правду каже, хто од звірів
Рід ваш починає.
Правду всі ви, мов любите,
За Правду ви-б вмерли,
І за Правду Неправдою
Брата ви-б пожерли.
Лицеміри! Докіль у вас
Лиш лукавство голе,
Не буде на світі щастя,
Ні добра ніколи...

Тільки тріснули кайдани,
Що од сліз іржою
Покривалися літами
Й комить головою
Тільки кат один скотився,
Не вспіла підвятись
Із неволі Україна,
З дітьми привітатись,
Як сто рук з усіх усюдів
До неї пристало,
І язиків сто гадючих
Сиком засичало:
— Не вставай, не піднімайся,
Не зумієш встати,
Ти об нас опрись, тебе ми
Будемо держати.
Не вставай, не піднімайся,
Не розправлюй крила,
Ти забула вже, літати,
Та й тобі не сила.
Золота в нас, гарна клітка
Для тебе готова,
І культура, і наука
І не чужа мова.
А у тебе, що там має?
Все кати забрали!
А ми саме то для тебе
Усього придбали,
Нас і світ уже ввесь знає,
І честь ми там маєм,
З нами гарно, а самую
Стрінуть тебе лаєм.
Не вставай, не піднімайся,
Повір нам на слово:
Краще жити на готовім,
Ніж творить на ново...
А при тім ми слухать-мемо
Її твоєї гадки,
Які схочеш заводить-мем
У тебе порядки.
Чого-ж тобі журитися,
Витрачати сили,
Й так у тебе скрізь сумують
По степу могили.
Не вставай, не піднімайся,
Це навіть злочинно,
Розривати братську єдність
Ніщо не повинно.
Стільки літ жили ми вкупі,
Хоч й скуті в кайдани,
То тепер ти добровільно
Мусиш іти з нами!
Ти не могла розвиватись,
А тому й не знаєш,
Як поступать тобі лучче,
Тож нас слухать маєш.
Ми учені й обовязок
В нас старшого брата,
Щоби шлях тобі правдивий
До добра вказати.
Іди до нас і більш ні слова,
А то будем бити,
А, спроному, із тобою
Ніщо й говорити.
Ми силою присилуєм,
То для добра твого...

Бідна моя Україно,
Нещасна небого.
Брати в тебе і сусіди
Все учені, ненько,
Заманюють, обдурюють
Масненько, гарненько.
А дітки твої незрячі,
Прибиті, сліпії,
Хто в пригоді їх поучить,
Дасть сили, надії?
Вмер давно Тарас, немає
Такого пророка,
Що-б сколихнув Україну,
Як довга й широка.
Пригорнув-б же їх Вкраїно,
Научи їх, ненько,
Бо найлучшу дасть пораду
Мамине серденько.

На святкування памяті Шевченка більшовиками 1919 року.

...А всеж таки воріженьки
Вкраїну приспали, —
Прокинулась сердешная,
Як пушки заграли,
Як рідні, убогії
Села запалали...
Були люди, що стояли
Ввесь час на сторожі,
Та їх слово до народу
Через огорожі
Не попало. І в темряві
Земляки дрімали,
А вороги присипляли,
Та в сні обдирали,
Аж обдерли до останку,
Тоді розбудили...
Народ беться по безпутті,
Вибиваєсь з сили,
Шляху правого не знає
І Тебе не знає;
Ой без Тебе Україна,
Батьку, пропадає.
Лицеміри, демагоги,
Вороги прокляті
Захопили Україну,
Стали панувати.
З наших святощів сміється
Ворог та й торгує,
Твою память святу, Батьку,
Споминає всує.
Твоє слово правдивеє,
Святе оскверняє,
Свої діла погані
Ним він прикриває.
І в нас таки, на Вкраїні,
На тій Україні,
За яку терпів Ти літа
В далекій чужині,
За яку життя Ти ціле
Благав в Бога долі,
Щоб послав їй, сиротині,
Бажаної волі.
На тій самій Україні,
Батеньку Тарасе,
Де жили колись чубаті,
Тепер — свинопаси.
Замучені, одурені,
Слабі, сліпії,
Хиляються, як ті лози,
Куди вітер віє.
Розбіглися чередою,
Зосталися вівцями, —
Ніхто й словечком не писне
Перед ворогами.

Важко, Батеньку Тарасе,
Тебе споминати
У розваленій, безверхій,
Заставленій хаті.
Важко бачити, як ворог
Тебе зневажає,
А ще гірше дивитися,
Як народ конає,
Як та Твоя Україна,
Що за неї гинув,
З домовини хиляється
Знову в домовину...

...І оце під гнітом новим
В громаду збіремось
І усі ми щирим словом
Тобі поклянемось,
Що як довго Твоє слово
В Україні вітає,
Жаден ворог України
Знищить не здолає!...

Епілог.

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами,
Нащо стали на папері
Сумними рядами.
Чом вас вітер не розвіяв
В степу, як билину,
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину.
Думи мої, думи мої,
Квіти мої, діти,
Викохав вас, виростав вас,
Деж мені вас діти?
Заховати вас у хаті? —
Страшно! — прийдуть з трусом,
Заберуть [illegible] мене —
Їй Богу, боюся.
Марно на вас, думи мої,
Час дорогий трачу,
Не побачите ви світа
І я не побачу.
Ви згинете на Вкраїні
У коші чужому,
А де моє кинуть тіло —
Не взнати нікому.
Заховати вас у землю?...
А як з поза тина,
Хто загляне, та донесе? —
Пропаща година!
Прийдуть, візьмуть і потягнуть,
Замкнуть у підвалі: —
— „Признавайтесь, де ви срібло
Золото сховали.
Де заховані перстені,
Камінці і гроші,
І керенки, пятисотки,
Миколайські гроші."
І хоч видам я вас думи,
Думи мої, діти,
На вас навіть не поглянуть,
А я му сидіти.
Візьмуть мое грішне тіло
У нечисті руки:
— „Де, буржую, твої гроші? —
А то йдеш на муки!"
А я тільки заридаю:
— Думоньки хороші,
Чом ви в мене одні думи,
А чому не гроші?
І на муках, крім благання,
Що я їм ще скажу?!
Так безвинно, мої думи,
Я за вас поляжу.
Однести, де безпечніще,
Хіба заховати,
Та не знаю, куди йти вже, —
Всі женуть од хати.
Через вас то мене, думи,
Цураються люде,
З усіх друзів і одного
Любонь вже не буде.
Там — салдати на кватирі,
Там — близько до кома,
Нема для вас, мої думи,
Веселого дома.
Думи мої, уми мої,
Діти мої, діти,
Виростав вас, доглядав вас,
Деж мені вас діти.
Скільки коштувало, діти,
Вас в цей час кохати,
А тепер мені зза вас ще
Прийдеться йти з хати.
Не на карточку був гас той,
Що на вас налив я;
Чотири дні по базарі
Сорочку носив я,
І кожух прийшлось міняти,
Бо їсти нічого,
Усе пішло на вас думи, —
А що мені з того?
Поставали на папері
Рядків цілі копи,
Мов салдати, що нас гнали
Рити в степ окопи.
Ніхто навіть не узнає,
Як ви народились,
Як сміялись ми із вами,
Як з бідою бились.
Ніхто навіть не узнає,
Бо як таке лихо
Може спіткать мене зза вас,
То я вас потихо
Сам занесу, та на цвинтар
І під хрест сховаю,
Там будете дожидати
Цій неволі краю.
А як хрест той на паливо
Візьмуть бідні люде,
Ви розвійтесь по цвинтарі, —
Одна користь буде:
Там спокою вам не зрушить,
Тут не збудить діла...
У неволі Україна
Цвіллю вся присіла.
Хтіло серце розмовляти,
Не могло мовчати,
Хтіло жар свій, любов свою
Усім передати.
Хтіло розкрить усім очі,
На те, що й так видно,
І збудити в усіх сором,
Що мовчати стидно.
Хтіло серце й виливалась
Сердешная мова
То зі сміхом, то з сльозами
Словечко до слова,
І стелилось на папері
Довгими рядами;
А тепер то мені лихо,
Думи мої, з вами.